

Influence of Belief in a Just World and Belief in Karma on Moral Judgment¹

Traipop Chaturapanich²

Received: Aug 26, 2018

Revised: Jan 08, 2019

Accepted: Jan 14, 2019

Abstract

This paper addresses the influence of belief in a just world and belief in karma on moral judgment by examining situations with the following conditions: 1) the protagonist's fate (bad or absent); and 2) moral situation (one out of six) based on moral foundations theory. Online questionnaires were collected from 360 undergraduates, aged between 18 to 25. The results found no effects of belief in karma. Meanwhile, the effects of belief in a just world on behavioral aspects of moral judgments emerged as significant only in three types of moral situations: positive effects on the fairness/cheating (having a forbidden affair with someone other than spouse), negative effects on the loyalty/betrayal (giving confidential information about their own company to a competitor) and the liberty/oppression (convincing the lover to change his religious belief). The participants also accepted moral violations to a greater extent in the liberty/oppression situation than in others.

Keywords: belief in a just world, belief in karma, fate, moral judgment

---

¹ Research Article, This research was funded by College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok (Grant No. Res-CIT0305/2017)

² Lecturer, Department of Social and Applied Science, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

อิทธิพลของความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมและความเชื่อในกฎแห่งกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจด้านจริยธรรม¹

ไตรภพ จตุรพาณิชย์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมและความเชื่อในกฎแห่งกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจด้านจริยธรรมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันโดยจำแนกตามเงื่อนไข ได้แก่ (1) ชะตากรรมของตัวละครสำคัญ (ชะตากรรมไม่ดี หรือไม่ปรากฏชะตากรรม) และ (2) สถานการณ์เชิงจริยธรรม 1 ใน 6 รูปแบบตามแนวคิดพื้นฐานจริยธรรม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 360 คน ผลการศึกษาไม่พบอิทธิพลของความเชื่อในกฎแห่งกรรม แต่พบว่า ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านจริยธรรมด้านการกระทำในสถานการณ์เชิงจริยธรรม 3 ด้าน ได้แก่ มีอิทธิพลทางบวกในด้านความเที่ยงธรรม/คดโกง (การนอกใจคู่สมรส) มีอิทธิพลทางลบในด้านความภักดี/ทรยศ (การนำข้อมูลความลับไปเผยแพร่) และด้านเสรีภาพ/กตัญญู (การขอให้คนรักเปลี่ยนศาสนา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า สถานการณ์ด้านเสรีภาพ/กตัญญู ได้รับการประเมินการกระทำในทางลบน้อยกว่าสถานการณ์อื่น ๆ

คำสำคัญ: ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม ความเชื่อในกฎแห่งกรรม ชะตากรรม การตัดสินใจด้านจริยธรรม

¹ บทความวิจัย งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ตามสัญญาเลขที่ Res-CIT0305/2017

² อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์และสังคม วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทนำ

มีเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันหลายเรื่องที่ชวนให้ตั้งคำถามถึงความถูกต้อง ดีเลว เช่น หญิงสาวคนหนึ่งเปลือยอกวาดภาพในรายการโทรทัศน์เพื่อหาเงินรางวัล คนยากจนเก็บแผ่นซีดีลิขสิทธิ์จากกองขยะไปขาย หรือการใช้ชวานทุบรถที่จอดขวางหน้าบ้านของตน เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดข้อคิดเห็นที่หลากหลายและอาจกลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานของการตัดสินด้านจริยธรรมในช่วงเวลานั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินด้านจริยธรรม คือ แรงจูงใจด้านความยุติธรรม (Justice Motive) เป็นความต้องการที่จะเห็นทุกสิ่งดำเนินไปด้วยความยุติธรรม ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อการรับรู้และประเมินตัดสินเหตุการณ์แล้ว (Hafer & Begue, 2005; Hafer & Choma, 2009) แรงจูงใจนี้ยังเป็นที่มาของความเชื่อบางอย่าง เช่น ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะเชื่อว่าในโลกนี้ทุกคนต่างก็ได้รับในสิ่งที่สมควรกับตนเองแล้ว คนดีย่อมพบเจอเรื่องที่ดี และคนไม่ดีต้องถูกลงโทษด้วยการพบชะตากรรมที่ไม่ดี (Lerner & Miller, 1978) ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมพบได้ในหลายสังคมและวัฒนธรรม (Furnham, 2003) ส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินผู้อื่นทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมสูงมักเกิดความคับข้องใจเมื่อพบกับผู้มีชะตากรรมไม่ดี เช่น คนยากจน เด็กกำพร้า ผู้ติดเชื้อ HIV ความคับข้องใจอาจถูกแก้ไขด้วยการโยนความผิดให้ผู้เคราะห์ร้าย (Victim Derogation) ซึ่งเป็นกลไกจากการรู้เอง (Intuition) ว่าบุคคลเหล่านั้นคงเคยทำสิ่งที่ไม่ดีมาก่อนจึงต้องมารับผลเช่นนี้ เป็นการคาดคะเนสาเหตุที่คู่ควรกัน (Deservingness) กับชะตากรรมไม่ดีที่บุคคลนั้นได้รับ (Bizer, Hart, & Jekogian, 2012) ผู้วิจัยจึงคาดว่า ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมอาจส่งผลต่อการตัดสินด้านจริยธรรมได้ และมีความเห็นว่า ภาวะสันนิษฐาน (Construct) บางส่วนของความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม คล้ายคลึงกับความเชื่อในกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นหลักคำสอนในหลายศาสนาว่าทุกการกระทำย่อมก่อให้เกิดผลที่บุคคลต้องรอรอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Krishnan, 2013) และจะเป็นไปได้หรือไม่ที่ความเชื่อในกฎแห่งกรรมจะก่อให้เกิดกลไกการโยนความผิดให้ผู้เคราะห์ร้ายเช่นเดียวกัน งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาอิทธิพลของความเชื่อทั้งสองรูปแบบ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินด้านจริยธรรม ผ่านกลไกการโยนความผิดให้ผู้มีชะตากรรมไม่ดี โดยจัดกระทำด้วยรูปแบบสถานการณ์ที่มีเรื่องราวแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม กับชะตากรรมของตัวละครสำคัญ และรูปแบบสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินด้านจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของความเชื่อในกฎแห่งกรรม กับชะตากรรมของตัวละครสำคัญ และรูปแบบสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินด้านจริยธรรม

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินด้านจริยธรรม (Moral Judgment: MJ)

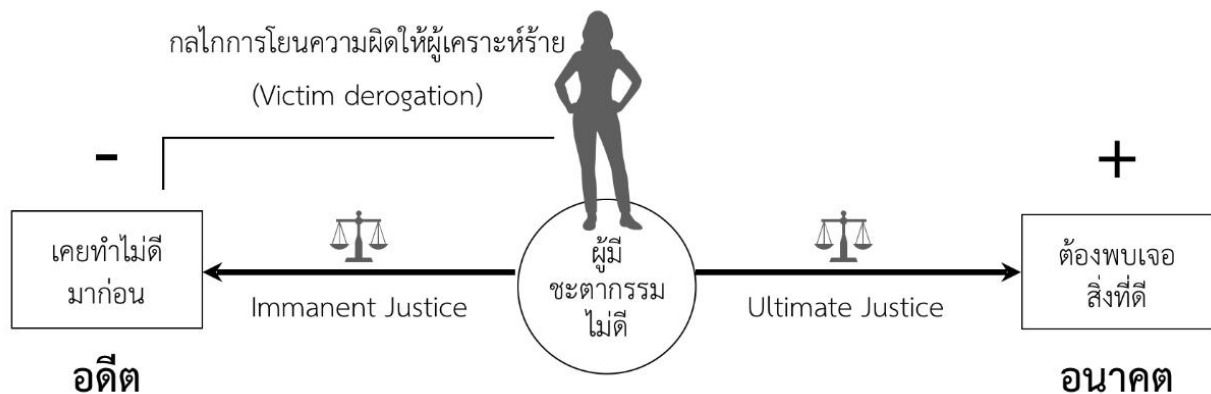
การตัดสินด้านจริยธรรม คือ การประเมินการกระทำหรือลักษณะของบุคคล ด้วยการให้คุณค่าว่าถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ตามกรอบความคิดที่ตนยึดถือ โดยมีพื้นฐานมาจากพัฒนาการทางจริยธรรม (Kohlberg, 1969) ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาในการให้เหตุผลด้านความยุติธรรม (Kohlberg, Levine, & Hewer, 1983) ในพัฒนาการขั้นต้น ความยุติธรรม คือ การแลกเปลี่ยนอย่างตรงไปตรงมา แต่ในขั้นสูงความยุติธรรมมาจากความเท่าเทียมโดยไม่แบ่งเขาแบ่งเรา นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อ ค่านิยม หรือวัฒนธรรม การตัดสินด้านจริยธรรมมักเกิดจากอารมณ์มากกว่าเหตุผล เรียกว่า การรู้เองทางจริยธรรม (Moral Intuition) ซึ่งเกี่ยวข้องกับจริยธรรมพื้นฐาน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความห่วงใย (The Care/Harm Foundation) เกี่ยวข้องกับความเมตตา การช่วยเหลือ การมีความรู้สึกไม่ดีเมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์ทรมาน มีรากฐานมาจากวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีความรู้สึกผูกพันต่อกัน (2) ด้านความเที่ยงธรรม (The Fairness/Cheating Foundation) เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม สิทธิ การรู้จักตอบแทนซึ่งกันและกัน และการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม เป็นผลมาจากวิวัฒนาการของมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน (3) ด้านความภักดี (The Loyalty/Betrayal Foundation) มีรากฐานจากการอยู่รวมกันเป็นเผ่าพันธุ์ ก่อให้เกิดจริยธรรมในด้านความรักและภักดีต่อกลุ่มของตนเอง (4) ด้านความมีอำนาจ (The Authority/Subversion) เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ตามลำดับชั้นทางสังคม การเชื่อฟังหรือคล้อยตามผู้มีอำนาจ และการเคารพในขนบธรรมเนียม (5) ด้านความบริสุทธิ์ (The Sanctity/Degradation) เป็นจิตวิทยาของมนุษย์ที่ถูกพัฒนาเพื่อความอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่ขาดสุขอนามัย เช่น การรังเกียจความสกปรก จนต่อมาได้ขยายขอบเขตไปสู่หลักประพจน์ทางจริยธรรมเพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น (6) ด้านเสรีภาพ (The Liberty/Oppression) เกี่ยวข้องกับความรู้สึกตึงเครียดขุ่นเคืองเมื่อถูกครอบงำหรือถูกจำกัดเสรีภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ (Graham, Haidt, Koleva, Motyl, Iyer, Wojcik, & Ditto, 2012) การตัดสินด้านจริยธรรมยังแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ แบบกฤษฎีธรรม (Deontological) เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนหลักการในอุดมคติ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือเหตุผล และแบบประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์จากการกระทำ ความถูกต้องจึงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว (Broeders, van den Bos, Müller, & Ham, 2011)

ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม (Belief in a Just World: BJW)

ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมเกิดจากแรงจูงใจด้านความยุติธรรม ซึ่งตรงกับพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Kohlberg, 1969) และจะค่อยเลือนหายไปเมื่อบุคคลเติบโตขึ้น แต่พบว่า ความเชื่อนี้อาจยังคงอยู่ในวัยผู้ใหญ่ได้เช่นกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อ ประกอบด้วย ความต้องการที่จะเชื่อประสบการณ์ในชีวิต และการขัดเกลาทางสังคม (Hafer & Choma, 2009) ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมจะมีกลไกภายในที่จะรักษาความรู้สึกว่า “โลกนี้ยุติธรรมเสมอ” โดยมองความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กระทำ (Input) และสิ่งที่ได้รับ (Output) ให้สอดคล้องกัน เช่น หากพบผู้ที่มีชะตากรรมไม่ดีโดยไม่ทราบสาเหตุ ก็อาจเกิดความรู้สึกว่าบุคคลนั้นได้เคยกระทำการที่ไม่ดีในอดีต ในทางกลับกัน หากได้เห็นการกระทำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ก็จะคาดคะเนถึงสิ่งที่ผู้กระทำ

นั้นจะต้องได้รับในอนาคตที่คู่ควรกัน ความเชื่อนี้จึงเป็นเสมือนกลไกการรู้คิดเพื่อรับมือกับปัญหาให้บุคคลรู้สึกว่สิ่งรอบตัวมีระบบระเบียบ แต่หากบุคคลไม่ได้ให้ความสำคัญ การให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมก็จะมีอิทธิพลเหนือกว่า (Oppenheimer, 2005)

ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมอาจเกิดกลไกการโยนความผิดให้ผู้เคราะห์ร้าย (Victims Derogation) โดยปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในการทดลองของ Lerner and Simmons (1966) ที่พบว่า ผู้ร่วมการทดลองประเมินคุณลักษณะในตัวบุคคลที่ยอมทนถูกช็อกไฟฟ้าให้ได้รับความเจ็บปวดโดยไม่มีเหตุอันควร ต่ำกว่าบุคคลในเงื่อนไขการทดลองอื่น (ประเมินผู้ที่ถูกช็อกไฟฟ้าในทางลบเพื่อให้คู่ควรกับสิ่งที่ได้รับ) การศึกษาต่อมาพบสหสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อนี้กับการประเมินผู้ที่มีชะตากรรมไม่ดี อาทิ ผู้ป่วยโรคเอดส์ คนพิการ คนยากจนเหยื่ออุบัติเหตุ ผู้ถูกข่มขืน และผู้ป่วยโรคมะเร็ง (Cozzarelli, Wilkinson, & Tagler, 2001) โดยผู้ที่มีความเชื่อว่าโลกยุติธรรมสูง ประเมินบุคลิกภาพของผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ติดเชื้อโดยไม่ใช่ความผิดของตน ว่ามีลักษณะนิสัยในแง่ลบมากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในระดับต่ำ (Correia & Vala, 2003) และยังพบกลไกการประณามนี้กับกลุ่มรักร่วมเพศและผู้ที่อยู่นอกกลุ่มตนอีกด้วย (Cuyper, 2016) กลไกการโยนความผิดให้ผู้ที่มีชะตากรรมไม่ดี เกิดจากแรงจูงใจที่ต้องการหาความยุติธรรมในเหตุการณ์ที่ไม่มีทางออกให้ผู้เคราะห์ร้าย (Lerner, 2003) ยิ่งบุคคลไม่สมควรต้องพบเจอกับเรื่องราวนี้เท่าใด การโยนความผิดให้ผู้มีชะตากรรมไม่ดีก็ยิ่งเป็นไปได้มากขึ้นเท่านั้น แต่หากผู้เคราะห์ร้ายมีแนวโน้ม จะได้รับการเยียวยาในอนาคต ความเห็นอกเห็นใจก็จะเข้ามาแทนที่ (Lerner, 1998 as cited in Furnham, 2003) ด้วยเหตุนี้จึงจำแนกรูปแบบการประเมินตัดสินของผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมได้ใน 2 แนวทาง (Maes & Schmitt, 1999) ได้แก่ (1) ความยุติธรรมแบบผลกรรมตามสนอง (Immanent Justice) คือ การมองหาความยุติธรรมจากเหตุการณ์ในอดีตเพื่อพยายามหาสาเหตุว่าทำไมบุคคลนี้ถึงต้องประสบกับชะตากรรมไม่ดี (มองบุคคลในแง่ลบ) (2) ความยุติธรรมแบบผลชดเชย (Ultimate justice) คือ การคาดคะเนว่าเหตุการณ์ในอนาคตสามารถชดเชยชะตากรรมไม่ดีที่บุคคลได้รับในปัจจุบันได้ (มองบุคคลในแง่บวก) ทั้งสองแนวทาง คือ การรักษาความรู้สึกว่าโลกนี้ยุติธรรมไว้ภายในใจ

ภาพประกอบ 1 แนวทางการตัดสินผู้ที่มีชะตากรรมที่ไม่ดีของผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม

ความเชื่อในกฎแห่งกรรม (Belief in Karma: BK)

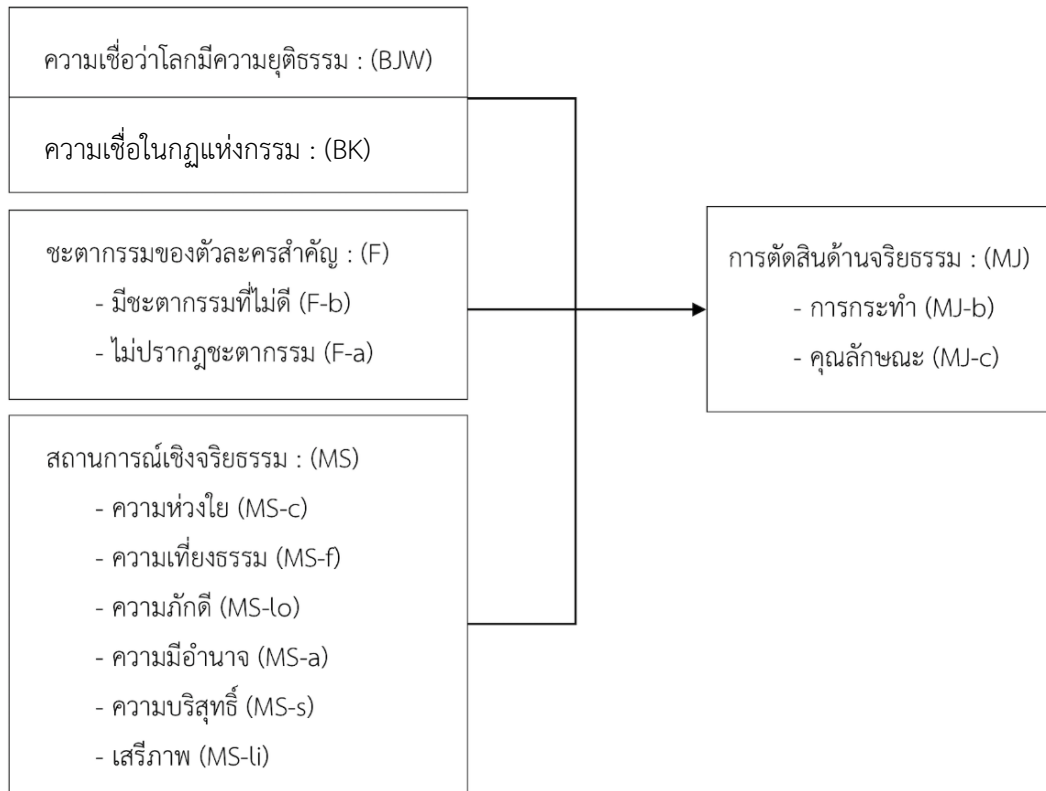
คำสอนทางศาสนาบางประการมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องความยุติธรรม (Dalbert, Lipkus, Sallay, & Goch, 2001) เช่น ศาสนาคริสต์สอนในเรื่องกฎแห่งเหตุและผล ศาสนาฮินดูเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่ให้คุณและโทษแก่มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนาที่สอนเรื่องกฎแห่งกรรม ว่าทุกคนล้วนมีกรรมเป็นของตน ซึ่งเกิดจากการกระทำในอดีตที่ก่อให้เกิดผลที่ต้องรอรอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Krishnan, 2013) กฎแห่งกรรมปรากฏอยู่ใน “ปฏิจจสมุปบาท” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมมาจากปัจจัยที่อาศัยเกี่ยวเนื่องกัน โดยหากจำแนกกรรมตามลักษณะ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ (1) อกุศลกรรม คือ การกระทำที่ไม่ดี (2) กุศลกรรม คือ การกระทำที่ดี หากจำแนกตามรูปแบบการกระทำ จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) กายกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกทางกาย (2) วจีกรรม คือ การแสดงออกทางวาจา และ (3) มโนกรรม คือ การกระทำทางใจ เช่น ความรู้สึกนึกคิด (Phra Brahmaganabhorn, 2012)

ในมุมมองของนักจิตวิทยา ความเชื่อในกฎแห่งกรรมมีรากฐานตั้งแต่ในวัยเด็ก คือ มาจากแรงจูงใจด้านความยุติธรรม และเมื่อผนวกกับความศรัทธาในศาสนาก็ยิ่งทำให้ความเชื่อนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Banerjee & Bloom, 2014) พบว่า บุคคลบางกลุ่มอาจใช้กฎแห่งกรรมเพื่ออ้างเหตุผลเมื่อต้องพบเจอชะตากรรมที่ไม่ดี ชาวศรีลังกาจำนวน 51% เชื่อว่า การพบเจอเรื่องร้ายเป็นเรื่องของกรรม (Yen, 2013) สตรีชาวแกมพูชาซึ่งถูกสามีทำร้าย มองความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นกรรมที่ต้องเผชิญ (Bhuyan, Mell, Senturia, Sullivan, & Shiu-Thornton, 2005) และความเชื่อนี้ก็อาจนำไปสู่การตำหนิผู้เคราะห์ร้าย (Victims Blaming) ได้เช่นกัน (Burley, 2014)

ความเชื่อว่ามีกรรม ความเชื่อในกฎแห่งกรรม และการตัดสินใจด้านจริยธรรม ล้วนมีสาเหตุพื้นฐานมาจากแรงจูงใจด้านความยุติธรรม (Arad, 2014; Banerjee & Bloom, 2016; Hafer & Bogue, 2005) โดยผู้ที่เชื่อว่า โลกมีความยุติธรรมอาจตัดสินบุคคลที่มีชะตากรรมไม่ดีในสองแนวทาง คือ ประเมินบุคคลในทางลบ (ความยุติธรรมแบบผลกรรมตามสนอง) และทางบวก (ความยุติธรรมแบบผลชดเชย) (Callan, Sutton, Harvey & Dawtry, 2014; Maes & Schmitt, 1999) จึงเกิดคำถามการวิจัยว่า หากมีเหตุการณ์ที่บุคคลผู้หนึ่งทำผิดจริยธรรมขั้นพื้นฐาน และบุคคลนั้นมีชะตากรรมที่ไม่ดีติดตัวมาด้วย ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมจะประเมินบุคคลนั้นอย่างไร ระหว่าง (1) ตัดสินผู้กระทำและการกระทำไปในทางลบมาก (การโยนความผิดให้ผู้มีชะตากรรมไม่ดี) และ (2) ตัดสินผู้กระทำและการกระทำไปในทางลบน้อย (ให้อภัยผู้กระทำเพราะถือว่าเป็นการชดเชยชะตากรรมไม่ดีที่เคยได้รับ) และปรากฏการณ์นี้จะเกิดขึ้นกับผู้เชื่อในกฎแห่งกรรมด้วยหรือไม่ ทั้งนี้อิทธิพลของความเชื่อทั้งสองนั้นจะมากหรือน้อย อาจขึ้นอยู่กับรูปแบบสถานการณ์ด้วยว่าเกี่ยวข้องกับจริยธรรมพื้นฐานในด้านใด ซึ่งผู้วิจัยจัดกระทำด้วยสถานการณ์เชิงจริยธรรม เป็นเรื่องสั้นที่มีตัวละครสำคัญ (Protagonist) เป็นผู้กระทำผิดจริยธรรมพื้นฐาน 6 รูปแบบ และตัวละครสำคัญมีชะตากรรมที่ไม่ดี หรือไม่ปรากฏชะตากรรม (เงื่อนไขควบคุม)

สมมติฐานการวิจัย

1. ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านจริยธรรมในเงื่อนไขตัวละครสำคัญมีชะตากรรมที่ไม่ดีและแตกต่างกันไปตามรูปแบบสถานการณ์
2. ความเชื่อในกฎแห่งกรรมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านจริยธรรมในเงื่อนไขตัวละครสำคัญมีชะตากรรมที่ไม่ดีและแตกต่างกันไปตามรูปแบบสถานการณ์

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ผู้ร่วมการวิจัยเป็นนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุ 18-25 ปี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมาจากคณะและสาขาวิชาที่หลากหลาย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3 (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2012) โดยเลือกหมวดสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ประเมินค่าจากการประมาณขนาดอิทธิพลของ Cohen (1988) ที่ระดับปานกลาง ได้ค่า $f = 0.25$ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 อำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.90 จำนวน df ของตัวเศษ (Numerator df) = 5 [คำนวณจากแพกเตอร์ของเงื่อนไขในการวิจัย = $(6-1) \times (2-1) = 5$] แบ่งเงื่อนไขการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด 12 กลุ่ม เมื่อคำนวณแล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 270 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมกับเงื่อนไขการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นจำนวนทั้งสิ้น 360 คน (กลุ่มละ 30 คน $\times$ 12 กลุ่ม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรการความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรม (BJW) - ใช้มาตรของ Dalbert and Lipkus (Dalbert, et al., 2001) เป็นข้อคำถามทางบวก 12 ข้อ มีองค์ประกอบเดียว ผู้วิจัยถอดความเป็นภาษาไทย กำหนดเกณฑ์ประมาณค่า 7 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึง 7 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) วิเคราะห์ความเที่ยงโดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 47 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อ (*t*-test) ของกลุ่มสูง ($P \geq 73$) และกลุ่มต่ำ ($P \leq 27$) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ข้อคำถามทั้งหมดผ่านเกณฑ์โดยมีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และมีค่าสหสัมพันธ์ของข้อคำถามแต่ละข้อกับข้อคำถามอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากนั้นวิเคราะห์ความตรงโดยทดสอบกับกลุ่มที่รู้จักลักษณะอยู่แล้ว (Known Groups) กลุ่มที่คาดว่าจะมีความเชื่อว่ามีโลกยุติธรรมสูง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมซึ่งมีความเลื่อมใสในศาสนา (Dalbert, et al., 2001) จำนวน 25 คน และกลุ่มที่คาดว่าจะมีความเชื่อที่ต่ำกว่ากลุ่มสูง ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 24 คน พบว่า มาตรนี้สามารถจำแนกผู้ที่เชื่อว่ามีโลกยุติธรรมสูงและต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(47) = 9.91, p < .001$ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “คนทุกคนล้วนคู่ควรกับเรื่องดีหรือร้ายที่เขาได้พบ” “ฉันมั่นใจว่าความยุติธรรมจะอยู่เหนือความอยุติธรรมเสมอ” “เมื่อมองในภาพรวม ทุกคนย่อมได้รับในสิ่งที่เขาควรจะได้อย่างยุติธรรมดีแล้ว”

2. มาตรการความเชื่อในกฎแห่งกรรม (BK) - ผู้วิจัยศึกษานิยามจากหนังสือพุทธธรรม (Phra Brahmaganabhorn, 2012) ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความเชื่อในภาพรวม มุมมองถึงผลที่จะได้รับในอนาคต มุมมองถึงการกระทำในอดีต และเรื่องบุญบาป ข้อคำถามรวม 23 ข้อ เป็นข้อคำถามทางลบ 3 ข้อ กำหนดเกณฑ์ประมาณค่า 7 ระดับ ตรวจสอบความเหมาะสมของสำนวนภาษาแล้วนำไปวิเคราะห์ความเที่ยงโดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อ และวิเคราะห์ค่า CITC ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 19 ข้อ ($\alpha = .92$) การวิเคราะห์ความตรงกับกลุ่มที่รู้จักลักษณะอยู่แล้ว พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(47) = 15.85, p < .001$ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ใครก็ตามที่ทำความดีหรือความชั่ว เขาย่อมต้องได้รับผลของกรรมนั้น” “การเบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ได้รับผลกรรมตามสนอง” “ผลจากกรรมดีหรือชั่ว จะตามสนองในชาตินี้หรือไม่ก็ชาติหน้า”

3. สถานการณ์เชิงจริยธรรม (Moral Situation: MS) และชะตากรรม (Fate: F) - ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์จำลองเป็นเรื่องสั้นที่มีตัวละครสำคัญเป็นผู้กระทำผิดจริยธรรมพื้นฐาน 6 ด้าน ด้านละ 1 เรื่อง รวมจำนวน 6 เรื่อง ตัวละครสำคัญในสถานการณ์แต่ละเรื่องถูกแบ่งเป็น 2 เจอนใจ คือ มีชะตากรรมที่ไม่ดี และไม่ปรากฏชะตากรรม (เจอนใจควบคุม) ตัวละครทั้งหมดเป็นเพศหญิงเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกคับข้องใจจากความเห็นใจตามแบบการศึกษาต้นฉบับของ Lerner and Simmons (1966) การพัฒนาเครื่องมือ มีดังนี้

3.1 เขียนประโยคการกระทำผิดตามแนวคิดพื้นฐานจริยธรรม 6 ด้าน โดยได้เค้าโครงเรื่องบางส่วนจากข่าวสารในชีวิตประจำวัน และจากงานวิจัยของ Clifford, Iyengar, Cabeza, and Sinnott-Armstrong (2015) ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน เรียงลำดับการกระทำที่ตนรู้สึกผิดจริยธรรมจากมากไปน้อย ผู้วิจัยคัดเลือกข้อความที่ถูกเลือกกว่าผิดจริยธรรมเป็นลำดับที่ 1 ด้วยความถี่ 3 อันดับแรก เพื่อประกอบ

การพิจารณาในข้อ 3.2 จากนั้นรวบรวมชะตากรรมที่ไม่ดี 16 แบบ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าชะตากรรมนั้นไม่ดีมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยคัดเลือกชะตากรรมไม่ดีที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรกมาประกอบการพิจารณาในข้อ 3.2

3.2 นำชะตากรรมที่ไม่ดีและการกระทำผิดจริยธรรมที่ผ่านการคัดเลือกมาจับคู่กัน เพื่อสร้างสถานการณ์จำลองที่เหมาะสม สดท้ายได้เรื่องสั้น 6 เรื่อง ที่มีโครงสร้างเดียวกัน คือ มีตัวละครสำคัญเพศหญิงเป็นผู้กระทำผิดจริยธรรมแตกต่างกัน 6 รูปแบบ ได้แก่ (1) ด้านความหวังโย (MS-c) – การขับรถยนต์เฉี่ยวชนมอเตอร์ไซด์ที่ขับขี่ย้อนศร โดยไม่ยอมหยุดรถลงมาดูคนเจ็บ (2) ด้านความเที่ยงธรรม (MS-f) – การนอกใจสามีโดยพลังเปลวไปมีความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนกับเพื่อนร่วมงาน (3) ด้านความภักดี (MS-lo) – การนำข้อมูลลับของบริษัทที่ตนกำลังทำงานไปให้แก่บริษัทใหม่ที่ตนคาดหวังจะเข้าทำงาน (4) ด้านความมีอำนาจ (MS-a) – การพูดจาตำหนิเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาสุ่มตรวจรถของตนระหว่างทางกลับบ้าน (5) ด้านความบริสุทธิ์ (MS-s) – การนำเศียรพระพุทธรูปมาจำหน่ายเป็นสินค้าให้ชาวต่างชาติ (6) ด้านเสรีภาพ (MS-li) – การขอให้คนรักเปลี่ยนมานับถือศาสนาเดียวกันกับตนก่อนที่จะแต่งงานกัน โดยในสถานการณ์แต่ละด้าน ตัวละครสำคัญถูกแบ่งเป็นสองเงื่อนไข คือ มีชะตากรรมที่ไม่ดี (F-b) (แยกย่อยเป็น 3 รูปแบบ) ได้แก่ (1) ตัวละครติดเชื้อ HIV จากการเปลี่ยนถ่ายเลือด (2) ตัวละครเคยถูกข่มขืน (3) ตัวละครเคยถูกจับเข้าคุกโดยไม่ได้กระทำผิด และตัวละครไม่ปรากฏชะตากรรม (F-a) ซึ่งเป็นเงื่อนไขควบคุมตัวอย่างสถานการณ์ที่ตัวละครสำคัญมีชะตากรรมที่ไม่ดี ได้แก่

“จรัสพรเป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งหากมองภายนอกก็เหมือนคนทำงานทั่ว ๆ ไป แต่อันที่จริงเธอเคยประสบเหตุถูกข่มขืนเมื่อครั้งยังเป็นวัยรุ่น จนเวลาล่วงเลยมาหลายปีจึงได้เข้าทำงานที่บริษัทดังกล่าว จรัสพรแต่งงานมาได้สามปีแต่ยังไม่มียุค ต่อมาเธอได้เลื่อนตำแหน่งและจำเป็นต้องแยกจากสามีเพื่อไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศเป็นเวลา 6 เดือน โดยในช่วงที่อยู่ต่างประเทศ จรัสพรได้พบกับเพื่อนร่วมงานชายคนหนึ่งที่เคยดูแลเป็นอย่างดี จนทำให้เธอเกิดหวั่นไหวเปลวไปมีความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนกับเขา ก่อนที่เธอจะเดินทางกลับบ้านในอีกสองเดือนต่อมา”

4. มาตรการตัดสินด้านจริยธรรม (MJ) – เป็นข้อคำถามที่ให้ประเมินภายหลังการอ่านสถานการณ์จำลอง เป็นมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (4.1) ด้านการกระทำ (MJ-b) ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ข้อ คือ (1) การกระทำของตัวละครสำคัญนั้นผิดเพียงใด เป็นข้อคำถามทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนน (หลังจากกลับคะแนน) ตั้งแต่ 1 “ผิดมากที่สุด” ไปจนถึง 7 “ผิดน้อยที่สุด” และ (2) สามารถยอมรับการกระทำนั้นได้เพียงใดเป็นข้อคำถามทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนน ตั้งแต่ 1 “ยอมรับได้น้อยที่สุด” ไปจนถึง 7 “ยอมรับได้มากที่สุด” และ (4.2) ด้านคุณลักษณะ (MJ-c) ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ข้อ คือ (3) ตัวละครสำคัญสมควรถูกตำหนิเพียงใด เป็นข้อคำถามทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนน (หลังจากกลับคะแนนแล้ว) คือ 1 “น่าตำหนิมากที่สุด” ไปจนถึง 7 “น่าตำหนิน้อยที่สุด” และ (4) ตัวละครสำคัญน่าจะมีนิสัยอย่างไร เป็นข้อคำถามที่มีคำตอบ 2 ข้อที่มีการให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า ตั้งแต่ 1 “ไม่ดีอย่างยิ่ง” ไปจนถึง 7 “ดีอย่างยิ่ง” การวิเคราะห์ความเที่ยงให้กลุ่มตัวอย่างในชั้นพัฒนาเครื่องมือจำนวน 27 คน อ่านสถานการณ์เชิงจริยธรรมในเงื่อนไขควบคุม แล้วตอบข้อ

คำถาม จากนั้นเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อและวิเคราะห์ค่า CITC พบว่า ข้อคำถามทั้ง 2 ด้าน ผ่านการคัดเลือกทั้งหมด (ด้านที่ 1 $\alpha = .86$, ด้านที่สอง $\alpha = .67$)

วิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือวิจัยถูกนำขึ้นสู่เว็บไซต์แบบสอบถามออนไลน์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป มาตรฐานความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม มาตรฐานความเชื่อในกฎแห่งกรรม สถานการณ์เชิงจริยธรรม มี 24 แบบ (ชะตากรรมของตัวละครสำคัญที่ไม่ดี 3 แบบ และไม่ปรากฏชะตากรรม 1 แบบ x รูปแบบสถานการณ์ 6 แบบ) และมาตรการตัดสินด้านจริยธรรม การเก็บข้อมูลแบบแบ่งกลุ่มระหว่างหน่วยทดลอง (Between Subjects Design) โดยชี้แจงให้ผู้ร่วมการวิจัยทราบว่า เป็นการขอเก็บข้อมูลตามความสมัครใจ และผู้ร่วมการวิจัยสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อ เมื่อผู้ร่วมการวิจัยเห็นชอบ จึงแจกเอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของการวิจัย และคำแนะนำในการเข้าตอบแบบสอบถามตามลำดับ ผู้ร่วมการวิจัยได้รับที่อยู่เว็บไซต์ (URL) โดยสุ่ม จากเงื่อนไขของสถานการณ์เชิงจริยธรรม 1 ใน 24 แบบ เพื่อนำไปตอบแบบสอบถามผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผู้ร่วมการวิจัยจำนวน 360 คน อายุระหว่าง 18-25 ปี เป็นเพศชาย 208 คน (57.78%) ส่วนใหญ่มีอายุ 19 และ 20 ปีในจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มละ 99 คน (27.50%) อายุ 24 และ 25 ปี มีน้อยที่สุด คือ กลุ่มละ 2 คน (0.56%) ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และ 2 จำนวน 122 คน (33.89%) และ 120 คน (33.33%) ตามลำดับ การตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปร พบว่า BJW และ BK มีการแจกแจงความถี่แบบเบ้ซ้าย (Skewness = -0.20 และ -0.40 ตามลำดับ) ส่วนตัวแปรตาม MJ-b และ MJ-c มีการแจกแจงแบบเบ้ขวา (Skewness = 0.21 และ 0.05 ตามลำดับ) การตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนในตัวแปร MJ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ย BJW และ BK อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 4.50, SD = 0.86$ และ $M = 4.27, SD = 1.23$ ตามลำดับ) ส่วนค่าเฉลี่ย MJ-b และ MJ-c อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($M = 3.23, SD = 1.45$ และ $M = 3.33, SD = 1.12$ ตามลำดับ) BJW มีความสัมพันธ์ทางลบกับ MJ-c ในระดับต่ำ ($r = -0.11, p < .05$) ส่วน BK มีความสัมพันธ์ทางลบทั้งกับ MJ-b และ MJ-c ในระดับต่ำเช่นกัน ($r = -0.13, p < .05$; $r = -0.11, p < .05$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ BJW มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ BK ในระดับปานกลาง ($r = 0.53, p < .01$)

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BJW MS และ F ที่ส่งผลต่อ MJ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณแบบสองทาง (2-way MANCOVA) มี MS และ F เป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม มี BJW เป็นตัวแปรร่วม โดยคะแนน BJW ได้ถูกปรับแก้ด้วยวิธี Grand Mean Centering เพื่อลดภาวะร่วมเส้นตรง (Collinearity) มีตัวแปรตาม คือ MJ-b และ MJ-c การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็น

2 กรณี ได้แก่ เมื่อ MJ-b เป็นตัวแปรตาม พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BJW x MS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(5, 336) = 3.28, p < .01$] แต่ไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BJW x F และ BJW x MS x F และยังไม่พบอิทธิพลหลักของ MS [$F(5, 336) = 11.87, p < .001$] เมื่อ MJ-c เป็นตัวแปรตาม ไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BJW x MS x F, BJW x MS หรือ BJW x F แต่พบอิทธิพลหลักของ MS เช่นกัน [$F(5, 336) = 11.32, p < .001$] จากนั้นผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย เพื่อตรวจสอบว่า BJW ส่งผลต่อ MJ-b ในสถานการณ์ (MS) ด้านใดบ้าง

จากตาราง 1 พบว่า BJW มีอิทธิพลต่อ MJ-b ในสถานการณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน MS-f มีค่าอิทธิพลในทางบวก ($b = 0.50, p < .05$), ด้าน MS-lo และด้าน MS-li มีค่าอิทธิพลทางลบ ($b = -0.47, p < .05$ และ $b = -0.45, p < .05$ ตามลำดับ) ส่วนสถานการณ์อีก 3 ด้านไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย แสดงอิทธิพลของความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมต่อการตัดสินใจจริยธรรมด้านการกระทำ โดยจำแนกตามเงื่อนไขรูปแบบสถานการณ์ (N = 360, n = 60)

รูปแบบสถานการณ์	b	SE b	β	t	p
ด้านความห่วงใย (MS-c)	-0.40	0.22	-0.23	-1.81	.076
ด้านความเที่ยงธรรม (MS-f)	0.50	0.20	0.31	2.52*	.014
ด้านความภักดี (MS-lo)	-0.47	0.18	-0.32	-2.58*	.013
ด้านความมีอำนาจ (MS-a)	0.001	0.16	0.001	0.01	.994
ด้านความบริสุทธิ์ (MS-s)	-0.14	0.24	-0.08	-0.57	.570
ด้านเสรีภาพ (MS-li)	-0.45	0.21	-0.28	-2.21*	.031

MS-c: $R = .23, R^2 = .053$ | MS-f: $R = .31, R^2 = .099$ | MS-lo: $R = .32, R^2 = .103$ | MS-a: $R = .001, R^2 = .000$ |

MS-s: $R = .08, R^2 = .006$ | MS-li: $R = .28, R^2 = .078, *p < .05$.

2.2 การทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BK MS และ F ที่ส่งผลต่อ MJ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เช่นเดียวกับหัวข้อ 2.1 โดย เมื่อ MJ-b เป็นตัวแปรตาม ไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง BK x MS x F, BK x MS หรือ BK x F แต่ยังคงพบอิทธิพลหลักของ MS ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(5, 336) = 10.52, p < .001$] ส่วนผลการศึกษา เมื่อ MJ-c เป็นตัวแปรตาม พบสหสัมพันธ์ระหว่าง BK และ MJ-c มีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 336) = 5.80, p < .05$] แต่ไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ในทุกๆระดับ อย่างไรก็ตาม อิทธิพลหลักของ MS ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(5, 336) = 10.21, p < .001$]

ผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ในบางส่วน และไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 2

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่อพบผลหลักของตัวแปร MS ผู้วิจัยจึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปร MJ โดยจำแนกตาม MS ด้วยวิธีของ Bonferroni พบว่า คะแนนเฉลี่ย MJ-b ในสถานการณ์ด้าน M-li ($M = 4.27$) สูงกว่าสถานการณ์ด้าน MS-c

($M = 3.08$) MS-f ($M = 2.67$) MS-lo ($M = 2.78$) และ MS-A ($M = 3.21$), $p < .001$ และสูงกว่า MS-s ($M = 3.39$) $p < .01$ เช่นเดียวกับตัวแปร MJ-c ที่พบว่า ในสถานการณ์ด้าน M-li ($M = 4.09$) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานการณ์ด้าน MS-f ($M = 2.94$) MS-lo ($M = 2.86$), $p < .001$ และสูงกว่า MS-c ($M = 3.30$) MS-a ($M = 3.38$) และ MS-s ($M = 3.40$), $p < .01$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. อิทธิพลของความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรม

ความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรมส่งผลต่อการตัดสินใจจริยธรรมด้านการกระทำ ในสถานการณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความภักดี และด้านเสรีภาพ โดยในสถานการณ์ด้านความเที่ยงธรรม เป็นเรื่อง การนอกใจคู่สมรส พบว่าในสถานการณ์นี้ ความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรมสามารถใช้เป็นตัวแปรทำนาย การประเมินตัดสินเกี่ยวกับการนอกใจคู่สมรส ได้ร้อยละ 9.9 ซึ่งหากความเชื่อในบุคคลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะตัดสิน พฤติกรรมการนอกใจ คู่สมรสไปในทางลบน้อยลง 0.50 หน่วย ซึ่งสอดคล้องกับการตัดสินด้วยความยุติธรรมแบบ ผลชดเชย (Ultimate Justice) คือ ให้อภัยผู้กระทำและยอมรับการกระทำได้มากขึ้นเพราะถือว่าเป็นการชดเชย ชะตากรรมไม่ดีที่เคยได้รับ

ในสถานการณ์ด้านความภักดี เป็นเรื่องการทรยศโดยนำความลับของบริษัทที่ตนทำงานไปบอกแก่บริษัท คู่แข่งเพื่อแลกกับผลประโยชน์ โดยความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรมใช้เป็นตัวทำนายการกระทำดังกล่าวได้ร้อยละ 10.3 หากความเชื่อในบุคคลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะตัดสินพฤติกรรมทรยศไปในทางลบมากขึ้น 0.47 หน่วย คือ ประเมินว่าการกระทำนั้นมีความผิดมากขึ้น สอดคล้องกับการตัดสินแบบผลกรรมตามสนอง (Immanent Justice) ที่มองผู้กระทำในทางลบ

ส่วนสถานการณ์ด้านเสรีภาพ คือ ขอให้คนรักเปลี่ยนมานับถือศาสนาตามตนเอง ถือเป็นการริดรอน สิทธิเสรีภาพรูปแบบหนึ่ง โดยความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรมใช้เป็นตัวทำนายการกระทำดังกล่าวได้ร้อยละ 7.8 หากความเชื่อในบุคคลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะตัดสินพฤติกรรมการริดรอนสิทธิไปในทางลบมากขึ้น 0.45 หน่วย (ยอมรับได้น้อยลงและมีความผิดมากขึ้น)

เห็นได้ว่าสถานการณ์ทั้ง 3 ด้านดังกล่าว เป็นจริยธรรมที่เหตุกับผลไม่คู่ควรอย่างชัดเจน ซึ่งฝ่าฝืนบรรทัดฐาน แห่งการตอบแทน (Reciprocity Norms) ที่เป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ประการหนึ่ง (Myers, 2017) ทำให้กระทบ ต่อแรงจูงใจด้านความยุติธรรมในผู้ที่มีความเชื่อว่ามีโลกยุติธรรมค่อนข้างมาก ในขณะที่เรื่องราวในสถานการณ์อีก 3 ด้าน อาจทำให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ได้แก่ ด้านความหวังโย (ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์ที่ย้อนศรนั้นก็ทำผิด) ด้าน ความมีอำนาจ (ตำรวจที่ตั้งด่านตรวจค้นอาจถูกประเมินแบบเหมารวมในแง่ลบหรือ Stereotype) ด้านความ บริสุทธิ์ (ความคิดเห็นต่อการขายเศียรพระพุทธรูปอาจขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อและศรัทธาในศาสนา)

อีกประเด็นหนึ่ง คือ ผู้ที่เชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรมยิ่งสูง ยิ่งประเมินว่า การนอกใจคนรักในสถานการณ์นั้น มีความผิดน้อยลง ซึ่งจากการศึกษาของ Wenzel, Schindler, and Reinhard (2017) พบว่า ความเชื่อว่ามีโลก มีความยุติธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคดโกง นั่นคือ บางครั้งผู้ที่เชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรม

ยิ่งสูงจะยิ่งหาเหตุผลสนับสนุนพฤติกรรมที่ไม่เชื่อตรงมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์นอกใจคู่สมรสก็เป็นรูปแบบหนึ่งของความไม่เชื่อตรง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมสูง ยอมรับการนอกใจในสถานการณ์นั้นได้มากขึ้น หรืออีกประเด็นหนึ่งอาจเป็นเพราะพฤติกรรมการนอกใจนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ซึ่งเนื้อหาในเรื่องสั้นระบุว่า ตัวละครเกิดความหวั่นไหวและเปลืองใจ จึงอาจทำให้ผู้ที่เชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมเข้าใจหรือเห็นใจผู้กระทำมากกว่าในสถานการณ์อื่น

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมไม่มีปฏิสัมพันธ์กับชะตากรรมของตัวละครสำคัญ และไม่ส่งผลต่อการประเมินตัดสินคุณลักษณะของผู้กระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลไกการโยนความผิดให้ผู้มีชะตากรรมที่ไม่ดีนั้นยังไม่เด่นชัดตามข้อสันนิษฐานของ Lerner (1980 อ้างถึงใน Callan, Ellard, & Nicol, 2006) กล่าวว่าการเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมในวัยผู้ใหญ่แล้วยังคงมีอยู่ แต่ด้วยระดับความเชื่อที่แตกต่างกัน ประกอบกับเงื่อนไขของสถานการณ์และเวลา การจะให้ความเชื่อนี้แสดงตัวเด่นชัดอาจไม่ใช่เรื่องง่าย หรืออาจเป็นเพราะอิทธิพลของรูปแบบสถานการณ์นั้นมีมากกว่า ผู้ร่วมการวิจัยจึงอาจประเมินตัดสินด้วยการรู้เองทางจริยธรรม (Moral Intuition) ผ่านทางการใช้เหตุผล (Dellantonio & Job, 2012)

2. อิทธิพลความเชื่อในกฎแห่งกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในกฎแห่งกรรมกับทั้งชะตากรรมของตัวละครสำคัญหรือรูปแบบสถานการณ์เชิงจริยธรรม ซึ่งผิดไปจากสมมติฐานที่คาดไว้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กฎแห่งกรรมเกี่ยวข้องกับคำสอนทางศาสนาในเรื่องบุญบาปและภพชาติ ซึ่งมีทั้งผู้ที่เชื่อและไม่เชื่ออย่างหลากหลาย (พิจารณาจากค่า SD ของตัวแปรความเชื่อในกฎแห่งกรรมที่มากกว่าความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรม) จึงทำให้ความเชื่อในกฎแห่งกรรมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินด้านจริยธรรม นอกจากนี้พบว่า ความเชื่อทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (Big Five) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้าน การเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience: $r = 0.14$) ความประนีประนอม (Agreeableness: $r = 0.29$) และการมีจิตสำนึก (Conscientiousness: $r = 0.48$) (Khoyneshad, Rajaei, & Sarvarazemy, 2012) ซึ่งทำให้บุคคลเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลในมุมมองกว้าง มีความอ่อนโยน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและมีความคิดที่รอบคอบ (Poonsub, 2003) ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงทำให้บุคคลไม่เกิดกลไกการโยนความผิดให้ผู้มีชะตากรรมไม่ดีหรือมองผู้เคราะห์ร้ายในแง่ดีขึ้นกว่าปกติแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังพบอิทธิพลหลักของรูปแบบสถานการณ์ กล่าวคือ สถานการณ์ด้านเสรีภาพ (การขอให้คนรักเปลี่ยนศาสนา) ได้รับการประเมินการกระทำและตัวผู้กระทำในทางลบน้อยกว่าสถานการณ์อื่น ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากสถานการณ์นี้มีเนื้อหาของการรื้อถอนเสรีภาพทางด้านความเชื่อทางศาสนาซึ่งมีความเป็นนามธรรม และผู้ร่วมการวิจัยบางส่วนอาจรับรู้ว่ามีเรื่องสำคัญ จึงประเมินตัดสินว่ามีความผิดน้อยกว่าการกระทำอื่น ๆ

ประโยชน์จากงานวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อว่าโลกมีความยุติธรรมซึ่งเป็นความเชื่อสากลที่แฝงเร้นอยู่ในจิตใจของบุคคลนั้น ส่งผลต่อการประเมินตัดสินการทำความผิดจริยธรรมในสถานการณ์ที่ละเมิดบรรทัดฐานแห่งการตอบแทน

ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เหตุและผลไม่คู่ควรกันอย่างชัดเจน ผลการศึกษาทำให้ตระหนักถึงรูปแบบการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมว่าอาจมีปัจจัยมาจากความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรม หรือแรงจูงใจด้านความยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้คาดคะเนความคิดเห็นทางด้านจริยธรรมของบุคคลบางกลุ่มในบางสถานการณ์ได้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้เป็นการสะท้อนถึงแนวทางการตัดสินใจด้านจริยธรรมในด้านลบเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังมีการศึกษาอื่นที่แสดงให้เห็นถึงผลทางบวกของความเชื่อว่ามีโลกมีความยุติธรรม อีกทั้งความเชื่อในกฎแห่งกรรมที่แสดงในการศึกษานี้อ้างอิงจากแนวคิดที่ผู้วิจัยได้รวบรวมและผ่านการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาไม่อาจครอบคลุมถึงประชากรในกลุ่มอื่น เช่น ผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า หรือกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่อาจมีความเชื่อหรือความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งกว่า อีกทั้งเนื้อหาของสถานการณ์เชิงจริยธรรมนั้นถูกจำกัดอยู่ในบริบทเดียวในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้รูปแบบสถานการณ์ในบริบทอื่น ๆ ที่หลากหลาย และควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เช่น เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเหมารวม (Stereotype) ให้เหลือน้อยที่สุด มีการวัดความเชื่อในกฎแห่งกรรมด้วยวิธีการอื่น เช่น การสัมภาษณ์ หรือเก็บข้อมูลกับประชากรในช่วงวัยและระดับการศึกษาที่แตกต่างออกไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดข้อค้นพบใหม่ที่น่าสนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Arad, A. (2014). Avoiding greedy behavior in situations of uncertainty: The role of magical thinking. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 53, 17-23. DOI: 10.1016/j.socec.2014.07.003
- Banerjee, K., & Bloom, P. (2016). You get what you give: Children's karmic bargaining. *Developmental Science*, 20(5), 1-13. DOI: 10.1111/desc.12442
- Banerjee, K., & Bloom, P. (2014). Why did this happen to me? religious believers' and non-believers' teleological reasoning about life events. *Cognition*, 133(1), 277-303. DOI: 10.1016/j.cognition.2014.06.017
- Bhuyan, R., Mell, M., Senturia, K., Sullivan, M., & Shiu-Thornton, S. (2005). "Women must endure according to their karma" Cambodian immigrant women talk about domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(8), 902-921. DOI: 10.1177/088260505277675
- Bizer, G.Y., Hart, J., & Jekogian, A. M. (2012). Belief in a just world and social dominance orientation: Evidence for a mediational pathway predicting negative attitudes and discrimination against individuals with mental illness. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 428-432. DOI: 10.1016/j.paid.2011.11.002
- Burley, M. (2014). Karma, Morality, and Evil. *Philosophy Compass*, 9(6), 415-430. DOI: 10.1111/phc3.12138

- Broeders, R., van den Bos, K., Müller, P. A., & Ham, J. (2011). Should I save or should I not kill? How people solve moral dilemmas depends on which rule is most accessible. *Journal of Experimental Social Psychology, 47*, 923-934. DOI: 10.1016/j.jesp.2011.03.018
- Callan, M. J., Ellard, J. H., & Nicol, J. E. (2006). The belief in a just world and immanent justice reasoning in adults. *Personality and Social Psychology Bulletin, 32*(12), 1646-1658. DOI: 10.1177/0146167206292236
- Callan, M. J., Sutton, R. M., Harvey, A. J., & Dawtry, R. J. (2014). Immanent justice reasoning: Theory, research, and current directions. *Advances in Experimental Social Psychology, 49*, 105-161. DOI: 10.1016/B978-0-12-800052-6.00002-0
- Clifford, S., lyengar V., Cabeza R., & Sinnott-Armstrong, W. (2015). Moral foundations vignettes: A standardized stimulus database of scenarios based on moral foundations theory. *Behavior Research Methods, 47*(4), 1178-1198. DOI: 10.3758/s13428-014-0551-2
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Correia, I., & Vala, J. (2003). When will a victim be secondarily victimized? The effect of observer's belief in a just world, victim's innocence and persistence of suffering. *Social Justice Research, 16*(4), 379-400. DOI: 10.1023/A: 1026313716185
- Cozzarelli, C., Wilkinson, A. V., & Tagler, M. J. (2001). Attitudes toward the poor and attributions for poverty. *Journal of Social Issues, 57*(2), 207-227. DOI: 10.1111/0022-4537.00209
- Cuyper, A., D. (2016). *Blame the Outgroup: Can our Beliefs in a Just World Lead to Prejudice and Racism?*. (Master dissertation). Ghent University. Retrieved from https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/274/609/RUG01-002274609_2016_0001_AC.pdf
- Dalbert, C., Lipkus, I. M., Sallay, H., & Goch, I. (2001). A just and an unjust world: Structure and validity of different world beliefs. *Personality and Individual Differences, 30*(4), 561-577. DOI: 10.1016/S0191-8869(00)00055-6
- Dellantonio, S., & Job, R. (2012). Moral intuitions vs. moral reasoning. a philosophical analysis of the explanatory models intuitionism relies on. In L. Magnani & P. Li (eds.), *Philosophy and Cognitive Science* (pp. 239-262). Berlin, Heidelberg: Springer. DOI: 10.1007/978-3-642-29928-5_13
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2012). *G*Power 3*. Retrieved from <http://www.psych.uni-duesseldorf.de/abteilungen/aap/gpower3>

- Furnham, A. (2003). Belief in a just world: Research progress over the past decade. *Personality and Individual Differences, 34*(5), 795-817. DOI: 10.1016/S0191-8869(02)00072-7
- Graham, J., Haidt, J., Koleva, S., Motyl, M., Iyer, R., Wojcik, S. P., & Ditto, P. H. (2012). Moral Foundations Theory: The Pragmatic Validity of Moral Pluralism. *Advances in Experimental Social Psychology*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2184440>
- Hafer, C. L., & Begue, L. (2005). Experimental research on just-world theory: Problems, developments, and future challenges. *Psychological Bulletin, 131*(1), 128-167. DOI: 10.1037/0033-2909.131.1.128
- Hafer, C. L., & Choma, B. L. (2009). Belief in a just world, perceived fairness, and justification of the status quo. In J. T. Jost, A. C. Kay, & H. Thorisdottir (Eds.), *Social and psychological bases of ideology and system justification* (pp. 107-125). New York, NY: Oxford University Press.
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: a social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review, 108*(4), 814-834. DOI: 10.1037/0033-295X.108.4.814
- Kestner, J. M. (2009). *Relating color blind racial attitudes, social dominance orientation and just world beliefs*. (Doctoral dissertation). Loyola University Chicago. Retrieved from http://ecommons.luc.edu/luc_diss/235
- Khoynezhad, G., Rajaei, A. R., & Sarvarazemy, A. (2012). Basic religious beliefs and personality traits. *Iran J Psychiatry, 7*, 82-86.
- Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization. In D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research* (pp.347-480). Chicago, IL: Rand McNally.
- Kohlberg, L., Levine, C. G., & Haver, A. (1983). *Moral stages: A current formulation and a response to critics*. New York, NY: Karger.
- Krishnan, V. R. (2013). The effect of optimism and belief in the law of karma on transformational leadership. *International Journal on Vedic Foundations of Management, 1*(1), 51-66.
- Lerner, M. J. (2003). The justice motive: Where social psychologists found it, how they lost it, and why they may not find it again. *Personality and Social Psychology Review, 7*(4), 389-399. DOI: 10.1207/S15327957PSPR0704_10
- Lerner, M. J., & Miller, D. T. (1978). Just world research and the attribution process: Looking back and ahead. *Psychological Bulletin, 85*(5), 1030-1051. DOI: 10.1037/0033-2909.85.5.1030

- Lerner, M. J., & Simmons, C. H. (1966). Observer's reaction to the "innocent victim": Compassion or rejection?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4(2), 203-210. DOI: 10.1037/h0023562
- Maes, J., & Schmitt, M. (1999). More on ultimate and immanent justice: Results from the research project "Justice as a problem within reunified Germany". *Social Justice Research*, 12, 65-78. DOI: 10.1023/A: 1022039624976
- Myers, D. G. (2017). *Social Psychology* (12th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Oppenheimer, L. (2005). Justice and the belief in a just world: A developmental perspective. *Personality and Individual Differences*, 38(8), 1793-1803. DOI: 10.1016/j.paid.2004.11.007.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2012). *Phut tham chabap prap khayāi* [Buddhadhamma extended edition]. Retrieved from http://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/buddhadhamma_extended_edition.pdf
- Poonsub, U. (2003). *Bukkhalikkaphāp hā 'ongprakōp kap phruttikam kān pen samāchik thī dī khōng 'ongkān : kōranī suksā kōng rāidai kān prapā nakhōn lūang* [The big five personality types and organizational citizenship behavior: a case study of revenue division, metropolitan waterworks authority]. Retrieved from <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/lib/0906/01TITLE.pdf>
- Wenzel, K., Schindler, S., & Reinhard, M. A. (2017). General belief in a just world is positively associated with dishonest behavior. *Frontier in Psychology*, 8, 1-8. DOI: 10.3389/fpsyg.2017.01770
- Yen, C. L. (2013). It is our destiny to die: The effects of mortality salience and culture-priming on fatalism and karma belief. *International Journal of Psychology*, 48(5), 818-828. DOI: 10.1080/00207594.2012.678363